

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Dato: 10.03.2021
Deres ref.: 19/4948-18
Vår ref.: 2021/634 MARIAKNA

Høringssvar - NOU 2020:12 - distriktsnæringsutvalget og NOU 2020:15 Det handler om Norge - Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene

Universitetet i Oslo (UiO) takker for invitasjonen til å komme med høringssvar til NOU 2020:12 og NOU 2020:15, ref. høringsbrev 19/4948-18 av 12. januar. Høringssvaret omhandler i hovedsak delene av rapportene som omhandler universiteter og høyskolars rolle i regional utvikling, samt behovet for desentralisert utdanning og livslang læring. UiO viser i denne sammenheng også til innspill til [Stortingsmelding om styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler](#) og høringssvar til [NOU 2019:12 Lærekraftig utvikling](#). UiO håper regjeringen vil se NOU 2020:12 og NOU 2020:15 i sammenheng med tidligere, pågående og tilstøtende prosesser i Kunnskapsdepartementet.

Del én av høringssvaret tar for seg UiOs generelle betraktninger. Del to og tre består av kommentarer til de konkrete tiltakene som foreslås i 2020:12, kapittel 9.3 og 9.7, og i NOU 2020:15, kapittel 10.5.

Del 1: Generelle kommentarer

Utredningene legger stor vekt på kompetansetilgang som nøkkel til utvikling av bærekraftige og levende distrikter og lokalsamfunn. Dette er UiO helt enig i, og støtter flere av ambisjonene i rapportene. UiO anbefaler derimot at insentivene som foreslås utredes nærmere, og ses i sammenheng med styringsmeldingen og den varslede gjennomgangen av finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Dette er viktig for å sikre at tiltakene ikke fører til utilsiktede konsekvenser og uheldige målkonflikter.

Universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren) er svært mangfoldig. Dette er en styrke som i større grad bør dyrkes, også i denne sammenhengen. **Målet må ikke være at alle institusjoner skal gjøre det samme, men at universitetene og høyskolene til sammen dekker samfunnets behov for kunnskap og kompetanse på kort og lang sikt.** Derfor har det også i UH-sektoren vært en politikk for samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon (SAK), slik at sektoren til sammen dekker samfunnets behov for kompetanse, og til sammen løfter seg kvalitetsmessig. UiO oppfordrer derfor til å unngå uniforme løsninger for en svært mangfoldig sektor. Vi understreker også at **samfunnets verdiskaping i en globalisert verden krever at nasjonal kompetansepolitikk ser norsk UH-sektor som en del av en internasjonal UH-sektor**, hvor det nå investeres tungt i mange deler av verden.

Rektor

Postadr.: Postboks 1072 Blindern, 0316 Oslo
Kontoradr.: Lucy Smiths hus,
Problemveien 7, 9. et., 0313 Oslo

Telefon: 22 85 63 03
Telefaks: 22 85 44 42
postmottak@admin.uio.no
www.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Norge trenger sterke distrikter, men også sterke byer

UiO har sterke røtter i Oslo, men er samtidig et internasjonalt forskningsintensivt universitet hvis kunnskapsproduksjon helt siden opprettelsen har kommet hele landet til gode. For UiO er det viktig at virkemidlene i distriktpolitikken ikke bidrar til å sette by og distrikt opp mot hverandre. By og distrikt er avhengig av hverandre, og Norge trenger begge.

Hele landet, nasjonalt, regionalt og lokalt har behov for tilgang på internasjonal høy kunnskap og kompetanse. **Norsk nærings- og samfunnsliv trenger godt samspill mellom distrikter og byer for å utvikle konkurransedyktige arbeidsplasser i hele landet.** Regionalt næringsliv består også av eksportbedrifter. De trenger også kandidater som har studert ved sterke og internasjonalt orienterte miljøer, på studiesteder med sterke bånd til Europa og verden.

BOTT-universitetene (UiB, UiO, NTNU og UiT) er slike viktige noder for internasjonalisering. Fra hver sin kant av landet har disse fire universitetene forsknings- og utdanningssamarbeid med UH-institusjoner over hele verden, som har en stor faglig bredde og utgjør en viktig del av nasjonens kunnskaps- og innovasjonsstyrke bredt definert. Fagmiljøene ved disse institusjonene er i stor grad aktivt deltagende i å utvide forsknings- og kunnskapsfronten. De representerer gjennom sin forskningsbaserte utdanning viktige garantier for at framtidens arbeidskraft har kompetanse på internasjonalt nivå. **UiO mener at tiltak som svekker de sterke og internasjonalt orienterte studiestedene også vil svekke næringslivet i distriktene.**

Kvalitet og digitalisering

UiOs strategi 2030 slår fast at UiO skal tilby forskningsbasert og fleksibel etter- og videreutdanning. Vi understreker at satsingen på mer fleksible og tilgjengelige utdanningstilbud ikke må gå på bekostning av kvalitet. **I en kunnskapsøkonomi med økende grad av spesialisering og vekst i kunnskapsintensiv virksomhet, er utdanning av høy kvalitet avgjørende for å lykkes med omstilling og nyskaping.** Våre masterutdanninger og profesjonsutdanninger er tett knyttet til, og ofte sammenvevd med, forskningen. Det krever et sterkt og tilstrekkelig stort fagmiljø for å holde en høy internasjonal standard. Slike fagmiljøer er kostnadskrevenende å etablere og bør ikke spres på for mange steder. Det vil kunne fragmentere fagmiljøene og gå utover kvaliteten. I dag er dette regulert gjennom gradsforskriften, og UiO mener **det er avgjørende at ikke en eventuell svekkelse av gradsforskriften brukes som et distriktpolitisk virkemiddel.**

I analysearbeidet som fulgte strukturreformen (Meld. St. 18 2014-2015), som nettopp hadde som mål å heve kvaliteten på norsk utdanning og forskning, ble blant annet høyere gradsutdanning grundig beskrevet: **Kvaliteten på master- og doktorgradsutdanningene er avhengig av en base i solide fagmiljøer med aktiv forsknings- og utviklingsproduksjon og en bredde i kompetansen, samt tilstrekkelig antall faglig ansatte og studenter.** I tillegg til dette bør nevnes den betydelige ferdighetstreningen flere av profesjonsutdanningen krever, for eksempel pasientkontakt og laboratoriearbeid. Det er begrenset hvor mange fagmiljøer med disse betingelsene det er mulig å bygge opp pr disiplin i et land med 5,4 millioner mennesker.

Digitalisering er naturligvis et nøkkelord når vi snakker om tilgjengelig utdanning og livslang læring, men digitalisering er ingen «quick fix» og egner seg ikke like godt for all

type læring. Å gjøre et utdanningstilbud tilgjengelig handler ikke bare om å se forelesningen i stua. Undervisningskvalitet henger nært sammen med å kunne tilby varierte læringsformer, studentaktiv læring og forpliktende praksissamarbeid med arbeidslivet, det gjelder for både for gradsstudenter og for voksne arbeidstakere med behov for faglig oppdatering. Derfor er læringsmiljø en hoveddriver både i UiOs arbeid med studiekvalitet og campusutvikling. Møteplasser mellom student-student, student-lærer, student-arbeidsliv spiller en viktig rolle. UiO mener dette må ligge til grunn også for utvikling av sterke kompetansemiljøer i distriktene. Hva som gir best undervisningskvalitet, varierer dessuten mellom disipliner og fag. Det er derfor viktig at institusjonene ha stor grad av frihet når det gjelder å organisere også denne virksomheten.

Unngå uniforme systemer og for mange insentiver: Det må styres i det store, ikke i det små.

Flere tiltak som er foreslått handler om å innføre nye insentiver i finansieringssystemet for å stimulere universiteter og høyskoler til å etablere ulike tilbud i distriktene. UiO mener, som demografiutvalget også er inne på, at **utviklingsavtalene kan være et bedre verktøy for å bidra til å ivareta det regionale oppdraget**, og at det kan føre til en bedre arbeidsdeling i sektoren. Det vil gi Kunnskapsdepartementet en systemkoordinerende rolle der arbeidsdelingen er utformet i dialog med den enkelte institusjon og tilpasset deres egenart.

UiO har de senere årene observert en økende tendens i sektoren til å ville løse nye utfordringer med nye insentiver og regler. Men, **når stadig flere insentiver, kontrollorganer, forskrifter og standarder legges oppå hverandre, og til dels trekker i motsatte retninger, skaper det i sum en detaljstyring og insentivering av universitetene og høyskolene som er både kostbar, og til hinder for at institusjonene kan jobbe effektivt.** Over 200 forskrifter er hjemlet i lov i dagens styringssystem. Særlig i reguleringen av utdanning gir dette et overveldende sett av regler.

I dag trekker allerede de ulike elementene i styringssystemet universitetene og høyskolene i ulike retninger. Som eksempel kan nevnes at finansieringssystemet premierer universitetene for gjennomstrømming (kandidater med hele grader), mens regjeringen samtidig har en uttalt ambisjon om at universitetene skal legge til rette for at flere skal ta kortere fleksible løp. Lånekassen har utvidet retten til lån til videreutdanning, men godtar ikke omgjøring til stipend for emner som ikke tas innenfor en grad.

Finansieringssystemet for sektoren er videre innrettet slik at dimensjonering av utdanning gjennom studieplasser får konsekvenser for dimensjonering av forskning. I stedet for å svare ensidig på definisjoner av arbeidslivsbehov og kompetanse her og nå, er det viktig å erkjenne at universitetene gjennom kunnskapsutviklingen gjennom både forskning, utdanning og kunnskap i bruk er sterkt delaktig i å forme også framtidens arbeidsliv og samfunn.

En styring av sektoren som i hovedsak handler om akutte arbeidslivsbehov, løper stor risiko for at vi tar ned vår nasjonale forskningskapasitet. Det kan igjen få konsekvenser for vår evne til å utvikle morgendagens arbeidsliv. Det er viktig å huske at dagens internasjonale nærings- og arbeidsliv til dels er resultat av store disruptive endringer med opphav i ideer og kompetanse som ingen etterspurte, og få i sin tid mente var relevant. Tre

eksempler fra UiO: 1) Forskningen som ledet til kreftmedisinen Xofigo har sin base i grunnleggende studier av alfaemittere i UiOs kjerne kjemimiljø. 2) Ole Johan Dahl og Kristen Nygårds fikk «Touring-prisen» (IKT-fagets nobelpris) for objektorientert programmering, som er en del av grunnlaget for digitaliseringen vi i dag tar for gitt. 3) Kvantemekaniske metoder som for få år siden ble sett på som ren grunnforskning uten noen som helst impact, benyttes nå i de fleste legemiddelselskaper. Vi må ikke bli stående igjen på perrongen i et samfunnets «Kodak-moment». Vi må ha kunnskapsmiljøer som etablerer kunnskap for nytt næringsliv.

One size doesn't fit all: Utnytt mangfoldet i universitets- og høyskolesektoren

Norge er et stort, men likevel lite land. En god arbeidsdeling, samarbeid og konsentrasjon i utdannings- og forskningssektoren gir Norge i sum bedre utdanninger, bedre utnyttelse av nasjonale ressurser, og styrker landets kapasitet for utvikling og innovasjon. Dette gjelder også innenfor livslang læring og desentralisert utdanning. **Tiltak bør reflektere sektorens heterogenitet og skille mellom hvilke typer institusjoner som finnes og hvilke utdanningsbehov samfunnet har.** De senere årene har vi sett at institusjonene graviterer mot ett institusjonsideal i stedet for å dyrke sine eksisterende styrker. UiO mener mangfoldet i UH-sektoren kan utnyttes atskillig bedre.

For eksempel har UiO som mål å knytte forskning og utdanning enda tettere sammen, og gjennom en slik sterkere kobling styrke utdanningskvaliteten og innovasjonspotensialet for våre ferdige kandidater. Derfor er det et mål at livslang læring som gis ved UiO skal være forskningsbasert. For et internasjonalt ledende universitet er forskning naturlig sammenvevd med utdanningsvirksomheten ved institusjonen.

En mangfoldig sektor med stor grad av autonomi og god dialog med myndigheter og arbeidsliv gjør det blant annet mulig å ivareta ulike regionale behov og svare tydelig på lokal interesse, også for etter- og videreutdanning og mer fleksibel utdanning. Dette er et eksempel på hvordan institusjonens autonomi er avgjørende, legitim og effektiv når den er kombinert med styringsdialogen og i tett interaksjon med eksterne interessenter.

Tilgjengelig utdanning og livslang læring

Livslang læring og videreutdanning er viktig og gis betydelig oppmerksomhet ved UiO. Tilbud finnes til både offentlig og privat sektor. UiO har i dag en heterogen studentgruppe som søker seg til oss i ulike faser av livet. Mange av søkerne til våre ordinære studietilbud har en utdanning fra før. 6000 studenter følger årlig enkeltemner ved UiO. Sammen med våre 34 årsheter er dette et svært viktig bidrag til livslang læring.

UiO har i en årrekke har arrangert *Faglig pedagogisk dag* for lærere og en rekke etter- og videreutdanningstilbud (EVU) rettet mot skolesektoren, organisert gjennom FIKS - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen. Enheten bidrar til kompetanseheving og utvikling i skolen gjennom gjensidig forpliktende partnerskap med skoleeiere til nytte for både skolelederne, lærerne og elevene. I tillegg kommer vår portefølje av erfaringsbaserte mastere, hvor det også inngår mer skreddersydde EVU-program i samarbeid med næringslivet. Et eksempel er IT-arkitekturutdanningen Architect Greenhouse utviklet i samarbeid med DNB. Vi har flere nettkurs

(MOOC) som er gratis og åpne for alle. Et viktig tilbud her er norskkurs for begynnere. For profesjonsstudentene det et bredt tilbud innen EVU.

Kandidat- og arbeidsgiverundersøkelser viser at UiOs kandidater er omstillingsdyktige og attraktive på arbeidsmarkedet. **Våre lange grunnutdanninger sørger for en kognitiv grunnmur hos kandidatene som forbereder dem på læring hele livet. De kvalifiserer ikke bare for jobb nummer én, men også for jobb nummer to og tre og fire.** Denne tenkningen står helt sentralt i UiOs utdanningspolitikk.

Kostnadsdekning

Det krever like mye arbeid å utvikle høykvalitetsstudietilbud av kort varighet uavhengig av om det er rettet mot videreutdanningsstudenter eller studenter i en grunnutdanning. **Stabile rammevilkår gjennom tilstrekkelig og langsiktig finansiering er en grunnleggende forutsetning for å kunne tilby forskningsbasert utdanning av høy kvalitet.** Dersom det ikke følger friske penger med nye oppdrag og arbeidsoppgaver, er det en reell fare for at dette vil gå utover grunnutdanningen og forskningen (enten i form av volum eller kvalitet).

At flere arbeidstakere skal få faglig påfyll må heller ikke gå ut over den forskningsvirksomheten som er helt nødvendig for både våre grunnutdanninger, og for at vi skal kunne møte arbeidslivets kunnskapsbehov.

Vi vil derfor advare mot å gjøre endringer i finansieringssystemet som gjør at grunnutdanningen svekkes for å finansiere etter- og videreutdanning. Det vil etter vår mening være å gjøre samfunnet en stor bjørnetjeneste, og høyst sannsynlig også føre til at flere «går ut på dato». Vi minner i denne forbindelse om at Holdenutvalget slår fast at «utdanningssystemet og arbeidslivet i Norge er samlet sett velfungerende og bidrar til at Norge har høy sysselsetting og en arbeidsstyrke med høy kompetanse».

Del 2: Kommentarer til utvalgte konkrete anbefalinger i NOU 2020:12, kap 9.3:

Utvalgets anbefaling: *Det bør innføres insentiver for at universiteter, høyskoler og fagskoler skal etablere flercampusmodeller for å møte arbeids- og næringslivets behov over hele landet, samtidig som det skapes relevante kunnskapsmiljøer i krysningspunktet mellom utdanning, forskning og næringsliv.*

UiOs kommentar: Utdanningsinstitusjonene er ulike. Det bør derfor ikke være noe mål at alle norske studiesteder har en flercampusmodell. Styringen av sektoren må ta utgangspunkt i mangfoldet, og regionale behov bør derfor være en del av styringsdialogen med den enkelte institusjon. Det må også vurderes om flere typer kompetansebehov kan dekkes uten å bygge opp permanente campusstrukturer (som kan være svært kostnadsdrivende).

UiO er et utpreget internasjonalt universitet med et sterkt europeisk nettverk. UiO koordinerer eksempelvis universitetsalliansen Circle U., der et av målene er å utvikle en felles europeisk campus i syv land. På denne måten vil UiOs studenter også ha tilgang til Kings College London,

Universite de Paris, Humboldt Universitet Berlin, Aarhus Universitet, Universitetet i Beograd og UC Louvain. Det er viktig for Norge at noen av universitetene i landet konkurrerer og samarbeider tett i en internasjonal kontekst, og for UiO og Norge er det viktig at det nasjonale virkemiddelapparatet ikke bare fokuserer på og premierer nasjonale aktiviteter.

Når det er sagt, mener UiO at det er fornuftig å jobbe for å skape sterke kunnskapsmiljøer i krysningpunktet mellom utdanning, forskning og næringsliv ulike steder i Norge. Utvikling av klynger omkring i landet understreker betydningen av dette. UiO jobber eksempelvis med utvikling av både Campus Sørlandet og et Campus Innlandet innen medisin. UiOs Institutt for Teknologisystemer på Kjeller bør vurderes videreutviklet i tett samarbeid med teknologimiljøene der. Kompetansen, befolkningsveksten i området, samt etterspørselen etter teknologiutdanninger veier inn her.

Utvalgets anbefaling: *Institusjoner innenfor høyere utdanning er i stor grad lokalisert i sentrale områder. Strukturreformen som er gjennomført, vil kunne bidra til ytterligere sentralisering av utdanningsinstitusjonene, ved at utdanningstilbud i distriktene blir lagt ned. Insentivsystemet og finansieringen av universitetene, høyskolene og fagskolene bør utformes slik at det stimulerer til desentralisert studiestedstruktur.*

UiOs kommentar: Det er viktig at det finnes gode studiesteder også utenfor de største byene. UH-systemet som helhet må sørge for dette. Fleksibilitet og tilgjengelighet kan ikke sees uavhengig av grunnleggende krav til kvalitet i utdanningene og i forskningen. Som beskrevet i innledningen hadde strukturreformen (Meld. St. 18 2014-2015) som mål å heve kvaliteten på norsk utdanning og forskning. Her pekes det nettopp på at kvaliteten på master- og doktorgradsutdanningene er avhengig av en base i solide fagmiljøer med aktiv forsknings- og utviklingsproduksjon og en bredde i kompetansen, samt tilstrekkelig antall faglig ansatte og studenter.

UiO mener derfor at tiltakene i større grad bør reflektere sektorens heterogenitet og skille mellom ulike typer institusjoner og hvilke utdanningsbehov ulike regioner har. Flere masterfagutdanninger og profesjonsutdanningene er tett knyttet til, og ofte sammenvevd med forskningen, og krever dermed konsentrasjon for å holde høy internasjonal standard. Disse fagene må ikke etableres uten sterk tilknytning til et forskningsmiljø, og må ikke spres på for mange steder. Det fragmenterer fagmiljøene og går utover kvaliteten. Særlig gjelder dette medisinutdanningen, noe som er grundig gjennomgått i *Grimstadutvalget rapport: Studieplasser i medisin i Norge - Behov, modeller og muligheter*, men også andre profesjonsstudier som juss og psykologi. I tillegg til at det er dårlig ressursutnyttelse med for mange slike fagmiljø, vil en fragmentering medføre stor risiko for kvalitetsforringelse av både utdanning og forskning. Flere av profesjonsutdanningene krever betydelig ferdighetstrening gjennom for eksempel pasientkontakt og laboratoriearbeid. Forskningen krever ofte stor og kostbar infrastruktur (investering og drift) og brede forskermiljøer.

Lavere kvalitet på utdanning og forskning går til syvende og sist utover befolkningen – både i distrikt og sentrale strøk. Igjen vil vi minne om at konkurransen vi står i som nasjon i betydelig grad er global. Vi må således se våre forskermiljøer i en slik kontekst, og vi er allerede i dag i en situasjon hvor våre forskermiljøer kan være svært begrensede i et slikt lys. Vår konkurransekraft globalt må ikke svekkes.

Utviklingsavtalene kan være et bedre verktøy for å bidra til å ivareta det regionale oppdraget, og kan gi til en bedre arbeidsdeling i sektoren. Det vil gi Kunnskapsdepartementet en systemkoordinerende rolle (for å unngå uheldig overlapp og uhensiktsmessig ressursbruk), der arbeidsdelingen er utformet i dialog med den enkelte institusjon og tilpasset deres egenart. UiO vil også spille inn at for sterkt fokus på desentralisert studiestedsstruktur kan bli ressurskrevende og stivbent. Tiltakene bør i større grad rettes mot å etablere et desentralisert studietilbud. Dette kan tilpasses over tid og derfor være mer fleksibelt med tanke på endrede kompetansebehov over tid. Samlingsbasert og desentraliserte tilbud i regi av høyskolene kan også være viktig virkemiddel for økt tilflytning til, og mindre fraflytning fra distriktene.

Utvalgets anbefalinger: *For å dekke det lokale og regionale næringslivets behov for arbeidskraft er det behov for fleksible etter- og videreutdanningstilbud i regi av universitetene, høyskolene og fagskolene, utover det som tilbys i dag.*

UiOs kommentar: UiO er enige i dette, men viser til kommentarer gitt i innledningen om behov for samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon i sektoren som helhet.

Utvalgets anbefaling: *For å sikre bedre samhandling mellom næringslivet og utdanningsinstitusjonene, bør det vurderes nye krav om praksisopphold i bedrifter ved flere utdanningsretninger, etter modell av sivilingeniørstudiet ved NTNU.*

UiOs kommentar: Styrket praksis er sterkt ønskelig. Det er likevel tvilsomt om en modell etter sivilingeniørstudiet ved NTNU vil være formålstjenlig innen de fleste fag. Vi må dessuten involvere hele arbeidslivet, ikke bare bedrifter. En effektiv og god offentlig sektor står for eksempel sentralt i den norske modellen. Et bærekraftig samfunn må sikre verdiskaping med også sosial bærekraft.

Praksis varierer mellom ulike utdanninger. Praksis er en selvsagt standard i alle UiOs profesjonsutdanninger, men også på en stadig større andel av hele vår utdanningsportefølje. UiO deler utvalgenes syn når det gjelder viktigheten av praksis, og har særlig siden innføringen av kvalitetsreformen, arbeidet for å styrke arbeidslivsrelevansen i bredden av våre studieprogrammer. Som eksempel kan nevnes et eget praksisemne for studenter på statsvitenskap, med seks ukers praksisopphold hos en vertsinstitusjon. I tillegg har mange samfunnsvitere og humanister på UiO praksis på norske ambassader omkring i verden (ikke studiepoenggivende, men verdifull erfaring).

Praksis må organiseres ut fra de ulike studieprogrammernes egenart og institusjonenes profil. For UiO er det like relevant å ha med offentlig sektor som partner, da vi utdanner mange til forvaltningen. For å øke antallet studenter som får praksis må økosystemet rundt studiestedene ses mer i sammenheng. De siste årene har UiO jobbet aktivt med å etablere Oslo Science City, Norges første innovasjonsdistrikt. Her bringes utdanningsinstitusjoner, institutter, sykehus, oppstartsselskaper og næringslivet sammen. Potensialet for økt kontakt og samarbeid mellom studenter og arbeids- og næringsliv er stort. Flere tiltak er allerede etablert, som City Studio Oslo og INSJ - innovasjon for studenter og av studenter. Dette er en tenkning og modell som i større grad bør støttes.

Når det gjelder praksis mener UiO at ansvaret også hviler på arbeidslivet. For at praksis skal være meningsfylt må det være et godt mottakerapparat der studentene skal være under praksis, og det må være mange nok arbeidsgivere som stiller tilstrekkelig mange nok praksisplasser til rådighet.

Utvalgets anbefaling: *For å bedre tilbudet av fleksible etter- og videreutdanninger i distriktene mener utvalget at det er behov for å styrke insentivene i finansieringssystemene for høyere utdanning, herunder høyere yrkesfaglig utdanning og at det i større grad må legges til rette for offentlig- privat utviklingssamarbeid.*

UiOs kommentar: Kostnadsdekning til institusjonene er en nøkkel til suksess, men bør ikke løses ved å legge ytterligere insentiver inn i dagens finansieringssystem. Som beskrevet innledningsvis krever det like mye arbeid å utvikle studietilbud av høy kvalitet til livslang læring som til gradsstudenter. Dersom det ikke følger friske penger med nye oppdrag og arbeidsoppgaver, er det en reell fare for at dette vil gå utover grunnutdanningen og forskningen.

Bedre tilrettelegging for offentlig-privat utviklingssamarbeid kan være viktig. Innovasjon Norge, SIVA etc. spiller en rolle her, men mer kan gjøres. Blant annet påpekte Lars Andresen, adm.dir i NGI nylig i [Khrono](#), at et innovasjonsdistrikt som Oslo Science City hverken er i målgruppen til Forskningsrådets program for forskningsinfrastruktur eller i Innovasjon Norges klyngeprogram. Han argumenterte videre for at samarbeidsinitiativer som Oslo Science City og andre større økosystemer for forskning og innovasjon bør bli en del av norsk forskningsinfrastruktur.

Utvalgets anbefalinger: *Digitale læringsplattformer gir muligheter for å gjøre opplæringstiltak og etterutdanning lettere tilgjengelig for distriktnæringslivet. Og: Koronasituasjonen har vist at digitale plattformer kan brukes i større grad enn tidligere og kan dermed bidra til at etter- og videreutdanning i større grad kan tas fra distriktene. For utdanninger som er særlig etterspurt i Distrikts-Norge, bør det vurderes undervisningsopplegg som bidrar til desentralisert opplæring.*

UiOs kommentar: UiO er enig i at digitale læringsplattformer gir muligheter for å gjøre opplæringstiltak og etterutdanning lettere tilgjengelig for næringslivet og offentlig forvaltning i distriktene, men digitalisering er ingen «quick fix». Slike tilbud må utvikles i tett dialog med arbeidslivet, for å sikre at vi svarer godt på behovene som skal dekkes. Digitalisering av utdanning er ikke det samme som å streame en forelesning.

UiO vil understreke at forutsetningene for å lære hele livet ofte legges i grunnutdanningen, og kanskje særlig for å kunne nyttiggjøre seg av etter- og videreutdanning via digitale plattformer. Erfaringene fra MOOCs viser også at frafallet er stort der man ikke lykkes å skape et læringsfellesskap og studentaktiv læring. Studiebarometeret 2020 viser også med all tydelighet at studenter trenger et sosialt og faglig fysisk fellesskap for å ha det bra og for å lære. Dette er erfaringer det er viktig å ha med seg også i tiden etter pandemien.

Utvалgets anbefaling: Regionale trainee-ordninger er målrettede og effektive ordninger som kan bidra til at bedrifter i distriktene lettere får rekruttert nyutdannede med ønsket kompetanse. Ordningen styrker også bosettingen i de aktuelle kommunene. Flere regioner bør vurdere å etablere trainee-ordninger eller videreutvikle eksisterende ordninger, slik at flere bedrifter kan delta.

UiOs kommentar: UiO støtter dette, men ønsker at også offentlig sektor inkluderes i slike ordninger.

Kommentarer til utvalgte konkrete anbefalinger i NOU 2020:12, kap 9.7:

Utvалgets anbefaling: Nasjonale ordninger med likeartede tildelingskriterier gir gode insentiver til næringslivet i hele landet til å gjennomføre nødvendige og gode utviklingstiltak. Dette øker også sjansen for effektive og samfunnsøkonomisk lønnsomme virkemidler.

UiOs kommentar: Dette støttes av UiO, som mener det er avgjørende viktig å bevare de nasjonale konkurransearenaene der kvalitet er det sentrale kriterium (særlig Forskningsrådet er sentralt her). Det vil bære galt av sted om geografi i økende grad skulle trumfe kvalitet på disse arenaene - ikke minst da konkurransen ofte er global og ikke nasjonal.

Utvалgets anbefaling: Nasjonale ordninger er imidlertid ikke tilstrekkelig for omstilling og videreutvikling av næringslivet i distriktene. Regionalt forvaltede virkemidler på ulike nivåer kan tilpasses regionale behov og bør styrkes. Dette gjelder den regionale innsatsen som stimulerer distriktnæringslivet til å bruke mer forskningsbasert kunnskap i egen utvikling gjennom samarbeid med FoU-miljøer, blant annet gjennom RFF og Forregion. En styrking av næringshageprogrammet vil bidra til å utvide programmets geografiske nedslagsfelt og bransjeportefølje.

UiOs kommentar: Norge trenger både og. Vi støtter virkemidler for regional stimuli innenfor blant annet Skattefunn og Innovasjon Norge. I tillegg mener UiO det er viktig med kunnskapsbaserte tiltak, og at effekten av tiltak derfor må evalueres. Effekten av næringshager er lite dokumentert, og det anbefales derfor å utrede dette nærmere før det bevilges ytterligere midler til dette. Virkemidler for å styrke samspillet med sterke forskningsmiljøer bør vurderes.

Del 3: Demografiutvalget. Kommentarer til kapittel 10.5.1 Utdanningssystemet må ha en tydelig distriktpolitisk oppgave med å bidra til god tilgang på nødvendig kompetanse

Tiltak 1: Regionalt oppdrag som en del av oppdragsbrevene til institusjonene

UiOs kommentar: UiO støtter en tenking der det årlige oppdragsbrevet og utviklingsavtalene med institusjonene i sektoren om hvordan det regionale oppdraget skal ivaretas. Det vil gi

Kunnskapsdepartementet en systemkoordinerende rolle (for å unngå uheldig overlapp og uhensiktsmessig ressursbruk), der arbeidsdelingen er utformet i dialog med den enkelte institusjon og tilpasset deres egenart og faglige tyngde.

Tiltak 2: Kunnskapsdepartement må sikre at institusjonene tilbyr et fleksibelt utdanningstilbud

UiOs kommentar: UiO støtter dette langt på vei, men er opptatt av at det er sektoren til sammen som skal sørge for dette. En god arbeidsdeling, samarbeid og konsentrasjon i utdannings- og forskningssektoren er helt avgjørende for å sikre Norge i sum bedre utdanninger, bedre utnyttelse av våre nasjonale ressurser, og styrker vår kapasitet for utvikling og innovasjon.

UiO foreslår at man i større grad ser på tiltak for å etablere modeller for desentraliserte studietilbud, og ikke bare permanente studiested. Dette kan tilpasses over tid og derfor være mer fleksibelt med tanke på endrede kompetansebehov over tid. Samlingsbaserte og desentraliserte tilbud i regi av høyskolene kan også være viktig virkemiddel for økt tilflytning til distriktene.

Tiltak 3: Det bør legges til rette for praksis i distriktene gjennom utdanningssystemet

UiOs kommentar: Vi ser gjerne at forslagene knyttet til praksisordningen beskrevet i rapporten videreutvikles og modnes slik at helheten ivaretas. Praksisplasser er svært viktig, og organiseringen og kostnadene knyttet til dette kan være en utfordring både i distriktene og i mer sentrale strøk. Det er en utfordring for studentene, for forsknings- og utdanningsinstitusjonene og for arbeidsplassene som skal ta imot studenter. Per i dag har vi praksisplasser i distriktene for mange av våre profesjonsutdanninger (ref. turnus for medisinerere). Vi har også praksis internasjonalt f.eks. ved ambassader og ved FN. Det er, med andre ord, en distriktskomponent her, men det er også en mer generell problemstilling. For våre teknologistudier ser vi at næringslivet føler kostnadene knyttet til oppfølging av praksisstudenter som krevende. Det ser ut til å være vanskeligere å lykkes med å finne praksisplasser i små virksomheter enn i de større. Også innen offentlig forvaltning kan det enkelte steder være krevende å få i stand gode praksisordninger. Dette er en bredere problemstilling som bør belyses ytterligere, før man foreslår konkrete tiltak for regionene.

Tiltak 4: Bedre spredning av midler og arbeidsoppgaver knyttet til infrastruktur og forskning

UiOs kommentar: UiO understreker viktigheten av å holde fast på kvalitetsprinsippet for de store forskningsinfrastrukturprosjektene. Midler som i dag deles ut basert på forskningskvalitet må ikke endres til å fordeles etter regionale prinsipper. I stedet må det etableres gode ordninger som gjør utstyret tilgjengelig for flere. Institusjonene må på sin side tilrettelegge for at bedrifter, næringsliv og andre interessenter får mulighet til å benytte infrastrukturen. UiO viser i denne sammenheng også til de analysene som ble gjort i forbindelse med strukturreformen.

Utvalgets vurdering av administrative konsekvenser av tiltakene i kapittel 10.5.1

UiOs kommentar: UiO vil legge til at forslagene kan gi fordelingseffekter i sektoren. UiO foreslår at innsparingene som oppnås ved å kutte administrativt arbeid i direktoratene bør overføres til UH-institusjonene.

Med hilsen

Svein Stølen
Rektor

Arne Benjaminsen
Universitetsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:

Marianne Knarud

+4797038103, marianne.knarud@admin.uio.no